

РУДЬКО Сергій Олексійович

**ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА
ТА ПОЛІТИЧНІ СИСТЕМИ
ФРАНЦУЗЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ
ТА ФЕДЕРАТИВНОЇ РЕСПУБЛІКИ
НІМЕЧЧИНИ**

Підручник з курсу

Острог
Видавництво Національного університету «Острозька академія»
2015

УДК 327(430+44)(075.8)

ББК 66.4

Р 83

*Рекомендовано до друку ухвалою вченої ради
Національного університету «Острозька академія».
Протокол № 10 від 23 квітня 2015 року*

Serhii O. Rudko

Рецензенти:

Троян Сергій Станіславович – доктор історичних наук, професор кафедри зовнішньої політики і дипломатії Дипломатичної академії України при МЗС України.

Сидорук Тетяна Віталівна – доктор політичних наук, професор кафедри країнознавства Національного університету «Острозька академія».

Сергєєв Вячеслав Сергійович – доктор політичних наук, доцент, завідувач кафедри міжнародних відносин Дніпропетровського національного університету ім. Олесь Гончара

Хаврук Ігор Анатолійович – кандидат політичних наук, доцент кафедри політичних наук Рівненського державного гуманітарного університету.

Рудько С. О.

Зовнішня політика та політичні системи Французької Республіки та Федеративної Республіки Німеччини : підручник із курсу / С. О. Рудько. – Острого : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2015. – 298 с.

ISBN 978-617-7328-02-4

У підручнику аналізуються політичні системи та зовнішня політика двох провідних країн Європи: Французької Республіки і Федеративної Республіки Німеччини. Характеризується конституційний устрій, виборча та партійна системи «локомотивів» євроінтеграції. Розкриваються особливості їх зовнішньої політики щодо інших суб'єктів міжнародних відносин.

Для студентів спеціальностей «Міжнародні відносини», «Країнознавство», «Політологія» та «Історія» вищих навчальних закладів.

УДК 327(430+44)(075.8)

ББК 66.4

FOREIGN POLICY AND POLITICAL SYSTEMS OF THE FRENCH REPUBLIC AND OF THE FEDERAL REPUBLIC OF GERMANY

Textbook for the Course

ISBN 978-617-7328-02-4

© Рудько С. О., 2015
© Видавництво Національного університету
«Острозька академія», 2015

Ostroh
Publishing House of Ostroh Academy National University
2015

*Approved for publishing by the Academic Council of
the National University of Ostroh Academy
Minutes №10, 30rd March 2015*

Reviewers:

Serhii Troian – Doctor of History, Professor of the Foreign Policy and Diplomacy Department of the Diplomatic Academy of Ukraine, Ministry of Foreign Affairs of Ukraine

Tetiana Sydoruk – Doctor of Political Sciences, Professor of the Country Studies Department of the National University of Ostroh Academy

Viacheslav Serhieiev – Doctor of Political Sciences, Associate Professor, Head of the International Relations Department of Oles Honchar Dnipropetrovsk National University

Ihor Khavruk – Candidate of Political Sciences, Associate Professor of the Political Sciences Department of Rivne State Humanitarian University

Serhii Rudko

Foreign Policy and Political Systems of the French Republic and of the Federal Republic of Germany : textbook / Rudko, Serhii. – Ostroh : National University of Ostroh Academy Publishing House, 2015. – 300 p.

This textbook examines the foreign policy and political systems of two major European countries: the French Republic and the Federal Republic of Germany. The state legislatures, electoral systems and political parties of these European integration initiators are characterised in the book. The author analyses the distinctive features of the countries' foreign policy regarding other international entities.

The textbook is intended for university students of the Departments of International Relations, Country Studies, Politology and History.

© S. A. Rudko, 2015

© Publishing House of Ostroh Academy National University, 2015

Моїм батькам

ВСТУП

*Німеччина – наша батьківщина,
об'єднана Європа – наше майбутнє.*

Гельмут Коль

Усі французи були, є або будуть голлістами.

Шарль де Голль

У центрі євроінтеграційних процесів на всіх етапах були дві країни – Німеччина та Франція – «локомотиви» Європи. Важливість євроінтеграції для цих держав була обумовлена як суб'єктивними, так і об'єктивними чинниками. Так, для ФРН активна участь в інтеграційному процесі стала унікальним інструментом для відновлення міжнародної ваги та повернення собі статусу великої держави. Зовнішня політика Франції, з часів правління генерала де Голля, ставила своєю головною метою закріпити статус на світовій арені. Участь у процесах євроінтеграції розглядається ними як єдиний шлях до реалізації поставленої мети. У нових геополітичних умовах, пов'язаних із крахом біполярної системи та об'єднанням Німеччини, обидві країни побачили можливість на основі інтеграційних процесів у Європі сформувати центр світового розвитку в особі ЄС. Це обумовило те, що саме європейська інтеграція стала пріоритетним напрямом зовнішньої політики наприкінці 1980-х – початку 1990-х рр. Створення ЄС стало важливим результатом зусиль з боку обох держав у розвитку євроінтеграції.

Історичний досвід показує, що франко-німецька конфронтація одразу спричиняє нестабільність у цілому регіоні та ослаблює обидві сторони тоді як гармонізація франко-німецьких відносин стала основою і передумовою успіху євроінтеграції. З розвитком європейського співробітництва у сфері безпеки й оборони ці дві країни були ініціаторами і послідовними прихильниками «європоцентричної лінії», згідно з якою передбачалося «формування «європейської ідентичності» і практичне будівництво політичного союзу ЄС, що включав би оборонний «вимір».

Важливим є вплив Франції та Німеччини у глобальному вимірі. Особливо яскраво дует Франція-Німеччина проявився в 2003 р. Обидві країни довели своїми діями як на світовій (Ірак), так і на європейській арені (Конституція, Пакт стабільності й росту) те, що хоча й було давно відомо, але рідко проявлялося настільки чітко. Йдеться про те, що Франція й Німеччина, якщо вони виступають спільно, є важливими суб'єктами світової політики й без Європи, а в крайньому випадку, навіть усупереч Брюсселю.

Таким чином, стає зрозуміло, що у відносинах Німеччини та Франції є величезні перспективи. Роль цих держав зростає в Європі і дедалі більше відчувається у світі. Як Франція, так і ФРН прагнуть до політичної ролі, яка відповідала б економічній могутності держав. Вони мають намір залишатися найактивнішими прихильниками подальшого розширення інтеграційних процесів у Європі, вбачаючи у цьому посилення своєї ролі у світі та в Європі зокрема.

Європейська інтеграція визначена стратегічним зовнішньополітичним пріоритетом України. Процес європейської інтеграції нашої держави посідає надзвичайно важливе місце серед інших пріоритетів у системі міжнародних відносин.

Актуальність курсу є беззаперечною, оскільки вивчення зовнішньої політики країн, що є провідними у ЄС, дозволить дослідити й основні напрями розвитку самого об'єднання. А для формування спеціалістів у сфері міжнародних відносин є невід'ємною частиною отримання знань у галузі політології, зовнішньої політики, міжнародних відносин. Варто зауважити, що курс має унікальний характер, оскільки зосереджує увагу на поглибленому вивченні зовнішньої політики та політичних систем держав-лідерів ЄС, що детально не розглядається в жодному з курсів, які передбачені для вивчення на спеціальності. Підручник з курсу «Зовнішня політика та політичні системи Французької Республіки та Федеративної Республіки Німеччина» допоможе систематизувати та узагальнити знання у сфері внутрішньої та зовнішньої політики країн Європи др. пол. XX – поч. XXI ст.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ПОЛІТИЧНА СИСТЕМА ФРН	8
§ 1. Конституційний устрій	8
§ 2. Німецький федералізм	15
§ 3. Виборча система	20
РОЗДІЛ 2. ПОЛІТИЧНІ ПАРТІЇ ФРН	29
§ 1. «Народна партія»: Християнсько-демократичний союз Німеччини	30
§ 2. Християнський соціальний союз у Баварії	37
§ 3. «Народна партія»: Соціал-демократична партія Німеччини	44
§ 4. Вільна демократична партія	56
§ 5. Ліві	61
§ 6. «Союз 90 / Зелені»	68
§ 7. Німецькі партії «третього ешелону»	77
РОЗДІЛ 3. ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА ФРН У ПЕРІОД «ХОЛОДНОЇ ВІЙНИ»	86
§ 1. Організація зовнішньополітичної діяльності	86
§ 2. Концептуальні засади зовнішньополітичної стратегії ФРН	98
§ 3. Становлення зовнішньої політики ФРН. «Ера Аденауера»	106
§ 4. Зовнішня політика ФРН у період канцлерства Л. Ерхарда та К. Кізінгера	113
§ 6. «Стратегія рівноваги» Г. Шмідта	119
§ 7. Пріоритети зовнішньої політики Г. Коля	120
РОЗДІЛ 4. ДОМІНАНТИ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ФРН У ПОСТЫПОЛЯРНИЙ ПЕРІОД	124
§ 1. Зовнішня політика Німеччини після об'єднання	124
§ 2. Зовнішньополітичні пріоритети «червоно-зеленої» коаліції	127

§ 3. Головні напрями зовнішньої політики за канцлерства А. Меркель	136
---	-----

РОЗДІЛ 5. ПОЛІТИЧНА СИСТЕМА П'ЯТОЇ ФРАНЦУЗЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ	146
§ 1. Конституційний устрій	146
§ 2. Адміністративно-територіальний устрій Франції	160
§ 3. Виборча система	168

РОЗДІЛ 6. ПОЛІТИЧНІ ПАРТІЇ П'ЯТОЇ ФРАНЦУЗЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ	181
§ 1. Голлісти. Союз за народний рух	181
§ 2. Соціалістична партія	190
§ 3. Французька комуністична партія	199
§ 4. Національний фронт	205
§ 5. Центристські партії	218
§ 6. Троцькісти	231
§ 7. Зелені	235

РОЗДІЛ 7. ПРІОРИТЕТИ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ П'ЯТОЇ ФРАНЦУЗЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ	238
§ 1. Організація зовнішньополітичної діяльності	238
§ 2. Становлення і реалізація голлістської зовнішньої політики	244
§ 3. Дипломатія Ж. Помпиду	253
§ 4. Франція у світовій політиці в період президентства В. Ж. д'Естена	257
§ 5. Антигегемонізм Ф. Міттерана	260
§ 6. Зовнішня політика президента Ж. Ширака	267
§ 7. Пріоритети зовнішньої політики Н. Саркозі	270

ДОДАТКИ	280
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	284
ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК	289

CONTENTS

INTRODUCTION	6
CHAPTER 1. POLITICAL SYSTEM OF THE FEDERAL REPUBLIC OF GERMANY (FRG)	8
§ 1. Legislature	8
§ 2. German Federalism	15
§ 3. Electoral System	20
CHAPTER 2. POLITICAL PARTIES OF THE FRG	29
§ 1. The People's Party: Christian Democratic Union of Germany	30
§ 2. The Christian Social Union in Bavaria	37
§ 3. The People's Party: Social Democratic Party of Germany	44
§ 4. The Free Democratic Party	56
§ 5. The Left	61
§ 6. Alliance 90 / The Greens	68
§ 7. German Parties of the Third Echelon	77
CHAPTER 3. FOREIGN POLICY OF THE FRG DURING THE COLD WAR	86
§ 1. Framework of the Foreign Policy	86
§ 2. Formation of the FRG's Foreign Policy. The Adenauer Era	98
§ 3. The FRG's Foreign Policy during Chancellorship of Ludwig Erhard and Kurt Kiesinger	106
§ 4. Chancellorship of Willy Brandt: From the Conflict to Détente	113
§ 5. Helmut Schmidt's Balance of Power	119
§ 6. Priorities of Helmut Kohl's Foreign Policy	120
CHAPTER 4. FOREIGN POLICY PRIORITIES OF THE FRG IN THE POST- BIPOLAR PERIOD	124
§ 1 Germany's Post-Reunification Foreign Policy	124
§ 2. Foreign Policy Priorities of the Red-Green Coalition	127
§ 3. Major Tendencies of Chancellor Angela Merkel's Foreign Policy	136

CHAPTER 5. POLITICAL SYSTEM OF THE FRENCH FIFTH REPUBLIC	146
§ 1. Legislature	146
§ 2. Administrative-Territorial System of France	160
§ 3. Electoral System	168
CHAPTER 6. POLITICAL PARTIES OF THE FRENCH FIFTH REPUBLIC	181
§ 1. The Gaullist Party	181
§ 2. The Socialist Party	190
§ 3. The French Communist Party	199
§ 4. The National Front	205
§ 5. Centre-Left Parties	218
§ 6. Trotskyist Parties	231
§ 7. The Greens	235
CHAPTER 7. FOREIGN POLICY PRIORITIES OF THE FRENCH FIFTH REPUBLIC	238
§ 1. Framework of the Foreign Policy	238
§ 2. Establishment and Implementation of Gaullist Foreign Policy	244
§ 3. Georges Pompidou's Diplomacy	253
§ 4. French Foreign Policy under President Valéry Giscard d'Estaing	257
§ 5. Anti-Hegemonism of Francois Mitterrand	260
§ 6. President Jacques Chirac's Foreign Policy	267
§ 7. Priorities of Nicolas Sarkozy's Foreign Policy	270
APPENDIX	280
SUGGESTED LITERATURE	284
NAME INDEX	289

Навчальне видання

РУДЬКО Сергій Олексійович
кандидат історичних наук
доцент кафедри міжнародних відносин
Національного університету «Острозька академія»

**ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА ТА ПОЛІТИЧНІ СИСТЕМИ
ФРАНЦУЗЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ ТА ФЕДЕРАТИВНОЇ
РЕСПУБЛІКИ НІМЕЧЧИНИ**

Підручник

Головний редактор Ігор Пасічник
Технічний редактор Роман Свиначук
Комп'ютерна верстка Наталії Крушинської
Художнє оформлення обкладинки Катерини Олексійчук
Коректор Любов Черуха

Формат 42х30/4. Ум. друк. арк. 17,32. Наклад 300 пр. Зам. № 46–15
Папір офсетний. Друк цифровий. Гарнітура «MinionPro»

Оригінал-макет виготовлено у видавництві
Національного університету «Острозька академія»,
Україна, 35800, Рівненська обл., м. Острог, вул. Семінарська, 2.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи РВ № 1 від 8 серпня 2000 року.

Видавець СПД Свиначук Р. В.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи РВ № 27 від 29 липня 2004 року.
Тел. (+38067) 771 28 70, e-mail: 35800@ukr. net.